

Nr 350.

Av herr **Fast**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 180, angående organisationen av försvarsväsendets centrala förvaltning.

I propositionen nr 180 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att besluta, bland annat, att försvarsväsendets centrala förvaltningsmyndigheter skola från och med tidpunkter, som av Kungl. Maj:t bestämmas, organiseras efter i huvudsak den plan, som av chefen för försvarsdepartementet angivits i det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 12 mars 1943.

Nämnda plan innefattar bland annat organiserandet av en försvarets sjukvårdsförvaltning under chefskap av en generalläkare. Detta förslag måste enligt min mening hälsas med största tillfredsställelse såsom ägnat att medföra avsevärda förenklingar och förbättringar för sjukvården. Emellertid synes mig förslaget i övrigt behäftat med vissa brister ur såväl principiell som praktisk synpunkt, vilka torde kunna vålla svårigheter i olika avseenden för det nya förvaltningsorganets verksamhet.

Enligt de av departementschefen förordade principerna för förvaltningsverksamheten inom sjukvårdsförvaltningens område (avd. II A 4, sid. 68—69) skall förvaltnings- och inspektionsverksamheten inom detta område särskiljas. Medan förvaltningsbestyren samlas inom den för försvarsgrenarna gemensamma sjukvårdsförvaltningen, avses den inspekterande verksamheten i princip komma att handhavas av de olika försvarsgrenarnas chefläkare, armé-, marin- och flygöverläkarna. De huvudsakliga skälen för denna anordning återfinnas i redogörelsen för 1941 års förvaltningsutrednings förslag (propositionen, sid. 64—65). Utredningen vore, framhålls det, av den bestämda uppfattningen, att inspektionsverksamheten på sjukvårdsområdet liksom på andra fackområden måste ske försvarsgrensvis genom inspektionsorgan, som för ändamålet stode till respektive försvarsgrenschefer förfogande, i detta fall armé-, marin- och flygöverläkarna. Det sagda uteslöte givetvis icke, att viss inspektionsrätt vid sidan härav kunde finnas böra tilläggas chefen för det gemensamma förvaltningsorganet. Armé-, marin- och flygöverläkarna skulle beredas representation i den gemensamma sjukvårdsförvaltningen genom deltagande i en s. k. försvarsläkarberedning.

Förslaget har biträts av överbefälhavaren, arméchefen, arméförvaltningen, medicinalstyrelsen, medicinalstyrelsens materielnämnd samt riksräkenskapsverket, medan marinchefen, marinförvaltningen samt chefen för flygvapnet och flygförvaltningen ställt sig avvisande till detsamma. Statskontoret, som ej haft något att erinra mot principen om den militära sjukvårdsförvaltningens sammanförande till ett organ, har emellertid framhållit, att ledningen av

såväl inspektions- som förvaltningstjänsten borde sammanhållas under den föreslagne generalläkaren. Statskontoret har vidare ansett en sammanslagning av de olika militärläkarkårerna böra övervägas. Statens krisrevision, som i princip anslutit sig till förslaget om en centralisering, har emellertid framhållit, att om det av militära skäl ansåges ofrånkomligt att ordna inspektionsverksamheten försvarsgrensvis genom organ, som vore direkt underställda försvarsgrenscheferna, ett bibehållande av hittillsvarande ordning på det militära sjukvårdsområdet vore att föredraga framför den föreslagna klyvningen av inspektions- och förvaltningstjänsten.

Departementschefens ståndpunktstagande innebär i stort sett ett godkännande av den mening, varåt flertalet remissmyndigheter givit uttryck. I anledning av krisrevisionens yttrande förordas ett utbyggande av generalläkarens inspektionsrätt så långt detta låter sig göra utan att försvarsgrenschefernas intressen trädas för nära. Denna fråga upptages till bedömande i ett senare avsnitt i propositionen vid detaljbehandlingen av sjukvårdsförvaltningens organisation.

Vad angår frågan om de militära läkarkårernas sammanslagning har departementschefen förklarat sig icke beredd att nu taga slutlig ståndpunkt härtill. Departementschefen hyser emellertid den uppfattningen, att en undersökning i varje fall bör verkställas angående möjligheterna att anordna gemensam utbildning för blivande militärläkare av olika kategorier och att underlätta övergången från en militärläkarkår till en annan.

Av den nu lämnade redogörelsen torde framgå, att generalläkarens föreslagna ställning inom stabs- och förvaltningsorganisationen är resultatet av en kompromiss mellan å ena sidan förvaltningsutredningens synpunkt, att den militärmedicinska inspektionsverksamheten liksom annan sådan verksamhet måste äga rum försvarsgrensvis och under militär ledning, samt krisrevisionens och väl även statskontorets uppfattning om förvaltnings- och inspektionsverksamheten på hithörande område såsom en enhetlig materia. Med hänsyn såväl till arten av den militära verksamhet, varom här är fråga, som ock till de erfarenheter som vunnits sedan krigsutbrottet av de för den medicinska försvarsberedskapen ansvariga myndigheterna, synes den förordade kompromisslösningen knappast innebära en rationell lösning av föreliggande spörsmål. Önskvärd enhetlighet i avseende å anskaffning av läkemedel och sjukvårdsutrustning m. m. torde knappast kunna vinnas, därest den egentliga inspektionsverksamheten skall äga rum försvarsgrensvis. Även i andra avseenden — såsom exempelvis då det gäller samarbete mellan militära och civila intressen på sjukvårdens område — torde det vara olyckligt att de militära intressena via inspektionsmyndigheterna bli utslagsgivande.

Ur de anförda synpunkterna vill det synas, som om en lämpligare lösning skulle stå att vinna, därest generalläkaren tillerkändes full inspektionsrätt över hela den militära sjukvårdens område med biträde av inom försvarsgrensstaberna placerade specialiserade chefläkare. Denna lösning kräver för sitt genomförande en sammanslagning av de nuvarande tre militära läkarkårerna till en gemensam kår med generalläkaren såsom chef, till vilken fråga

departementschefen såsom förut nämnts icke ansett sig beredd att nu taga slutlig ståndpunkt. Efter min mening torde det knappast kunna möta hinder att upptaga nämnda spörsmål till utredning likaväl som den av departementschefen i utsikt ställda undersökningen av möjligheterna att anordna gemensam utbildning för militärläkare m. m. Jag vill i detta sammanhang erinra, att vissa militära uppgifter, såsom exempelvis byggnaders och befästningars anordnande och underhåll, hittills i princip handhafsats gemensamt för försvarsgrenarna av den under lantmilitärt chefskap stående fortifikationskåren, utan att veterligen några olägenheter därav försports.

Vad härefter angår den föreslagna personalorganisationen inom sjukvårdsförvaltningen har jag uppmärksammat, att departementschefens förslag innebär en avsevärd reduktion i förhållande till förvaltningsutredningens förslag, såvitt fråga är om den för administrativt-juridiska och kamerala göromål avsedda civila personalen. Mot av utredningen föreslagna 1 byrådirektör (A 28), 1 sekreterare (A 24), 1 kamrerare (A 24), 1 notarie (A 21) och 1 kassör (A 11) upptager departementschefens förslag (propositionen, sid. 264—265) 1 byrådirektör (A 26), 1 revisor (Eo 21) och 1 kanslibitråde (A 7).

Även om jag tillfullo beaktar nödvändigheten av att i rådande läge iakttaga den största försiktighet vid tillskapandet av nya tjänster inom statsförvaltningen kan jag ej finna annat än att ett godtagande av departementschefens förslag icke kommer att skänka sjukvårdsförvaltningen nödig tillgång till erfaren och skicklig förvaltningspersonal. Då här är fråga om ett blivande självständigt ämbetsverk med omfattande och svärbemästrade arbetsuppgifter på det administrativa området — jag tänker härvidlag bland annat på de ömtåliga uppgifter, som stå i samband med samarbetet med landstingen på sjukhusväsendets område — synes det ej rådligt, att ledningen av dessa uppgifter anförtros en befattningshavare i 26:e lönegraden. På grund härav och i anslutning till förvaltningsutredningens av flertalet myndigheter biträdda förslag förefaller det påkallat, att den administrative chefstjänstemannen hos sjukvårdsförvaltningen placeras i 28:e lönegraden såsom byrådirektör, förslagsvis i avvaktan å närmare erfarenheter med extra ordinarie anställningsform. Det må för övrigt erinras, att byrådirektörer i 26:e lönegraden, vilka för närvarande endast sparsamt förekomma, enligt på senare tid tillämpade principer ej nyinrättats inom statsförvaltningen. — I övrigt synes den föreslagna organisationen av sjukvårdsförvaltningen åtminstone tills vidare kunna godtagas.

Åberopande vad i det föregående anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte

dels hos Kungl. Maj:t påkalla skyndsamt utredning rörande ej mindre en rationalisering av inspektionsverksamheten på den militära sjukvårdens område utöver vad i propositionen 1943:180 föreslagits än även en sammanslagning av de militära läkarkårerna under generalläkarens chefskap och i samband härmed stående frågor,

dels ock besluta, att den i samma proposition till inrättande föreslagna befattningen för byrådirektör vid försvarets sjukvårdsförvaltning i lönegrad A 26 skall upptagas såsom befattning för byrådirektör i lönegraden Eo 28.

Stockholm den 10 april 1943.

Erik Fast.
